

MERHUM HOCAMIZ PROF. DR. MAHMUT KAVAKLIOĞLU¹

Obituary: Late Professor Mahmut KAVAKLIOĞLU

Abstract

Dr. Mahmut Kavaklioglu was born in 1960 in the Ladik district of Samsun, Turkey. He finished his primary and secondary education in Ladik, and got his high school degree in Amasya Imam-Hatip High School. In 1983 he graduated from Divinity School of Ondokuz Mayıs University. For a time, he served as an assistant to the city mufti and as a mufti for several districts. He was appointed as a research assistant to the Institute of Social Science of Marmara University. Dr. Kavaklioglu earned his masters degree in 1989, and became a doctor of Hadith in 1995. On April 4, 1996, he came to Divinity School of Hitit University (earlier named Çorum Divinity School of Gazi University) as an assistant professor. He became an associate professor in 2005, and a professor in 2011. In the morning of Tuesday, September 8, 2020, he passed away to the eternal world. May Allah rest his soul.

Keywords: Mahmut Kavaklioğlu, Divinity, Hadith

Merhum Hocamız Prof. Dr. Mahmut KAVAKLIOĞLU²

Öz

Prof. Dr. Mahmut Kavaklioğlu hocamız 1960 yılında Samsun'un Lâdik ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Lâdik'te, liseyi Amasya İmam-Hatip Lisesi'nde tamamladı. 1983 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre il müftü yardımcılığı ve ilçe müftülükleri görevlerinde bulundu. 1987'de Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne araştırma görevlisi olarak atandı. 1989'da yüksek lisansını tamamlayan hocamız,

---

¹ Kadir Gürler, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, kadirgurler@hitit.edu.tr

² Kadir Gürler, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, kadirgurler@hitit.edu.tr

1995 yılında “hadis doktoru” ünvanını aldı. 4 Nisan 1996’da Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde (o yıllardaki ismi “Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi” idi) “yardımcı doçent doktor” olarak göreve başladı. 2005’de “doçent”, 2011’de de “profesör” oldu. 8 Eylül 2020 Salı günü öğleden önce vefat ederek ebedî âleme göç etti. Allah rahmet eylesin.

Anahtar Kelimeler: Mahmut Kavaklıoğlu, İlahiyat, Hadis

Gazi Üniversitesi’ne bağlı olarak İlahiyat Bölümü’ne alınan 30 öğrenci ile 1993-1994 Eğitim-Öğretim yılında öğretime başlayan ve ilk mezunlarını 1996-1997 Eğitim-Öğretim yılı sonunda veren “Çorum İlahiyat Fakültesi” Hadis anabilim dalının ilk araştırma görevlisi Kadir Gürler, ilk öğretim üyesi de Mahmut Kavaklıoğlu hocamızdır. Kadir Gürler 1994 Aralık ayının ilk haftası, Mahmut hocamız da 1996 Nisan’ının ilk haftası Çorum İlahiyat Fakültesi’ndeki görevlerine başlamışlardı. Deyim yerindeyse, “bir avuç” öğrenci ile çıkmışlardı akademik yolculuklarına.

Vefat edenlerin arkasından bir şeyler yazmak, “anlatamam, tanıman lâzım” fehvâsınca gerçekten zordur. “Nereden başlayacaksın, nereye kadar götüreceksin, hangi yönlerini dile getireceksin” gibi soruların hepsi, işte bu zorlukların parçalarından sadece bir kaçıdır. Hele bir de hakkında yazı yazacağın şahsiyet çeyrek asra yakın bir zaman diliminde aynı ortamı paylaştığınız ve aynı havayı teneffüs ettiğiniz biri ise, artık bu zorluğun ulaşabileceği boyutları varın siz düşünün. Ama yine de bir yerlerden başlamak zorundasınız. Ben de Mahmut hocamızı anlatırken mesai yaptığımız Hadis anabilim dalındaki arkadaşlarımızla beraber bir metin kaleme almayı anlamlı buldum. Yeri geldiğinde sözü bu arkadaşlarıma verecek, gerek duygu ve düşünceleriyle gerekse hâtrât türünden anekdotlarıyla merhûm hocamızla ilgili bir metin inşâ etmeye çalışacağız.

“Bir yerden başlamak gerek” demiştik ya, deyim yerindeyse, kitabın tam ortasından, Mahmut hocamızın sevdasından, aşkından başlayalım.

Tek kelimeyle ifade edecek olursak, rahmetli Mahmut hocamız “peygamber sevdalısı” ve “sahâbe âşığı” biri idi. Bu yönünü, hocamızın yaptığı akademik çalışmalarda da çok net olarak görebiliriz: Tek Rehber Hz. Peygamber; Sünnet’i Anlamaya Çalışmak ve Sünnete Olan İhtiyaç; Kendisine Yönelik Hatalı Yorumlar Karşısında Hz. Peygamber; Nazik Olmayan Bazı Söz Davranışlar Karşısında Hz. Peygamber; Sergilediği Beden Dili Açısından Hz. Peygamber; Başkalarının Beden Dilini Okuması Açısından Hz. Peygamber; Sahâbe-i Kirâmın İstek, Öneri ve İtirazları Karşısında Hz. Peygamber (Hz.

Peygamber'in Sahâbede Oluşturmak İstediği Özgüven); Hz. Peygamber'e Yönelik Nezaketsizliklere Karşı Sahabe-i Kiramın Tepkileri gibi.

Bu başlıkların benim zihnimde çağrıştırdığı husus, "nasıl inanırsanız öyle yaşarsınız; nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz; nasıl ölürseniz öyle dirilip hesap verirsiniz." gerçeğidir. Kavaklıoğlu hoca bu sevda ve aşka inandı; bu sevda ve aşkın gerektirdikleri ile bir yaşantı sergilemeye çalıştı; inandığı bu hayat üzere vefat etti; ve bu hâl üzere hesap vererek alnının akıyla mutlu sona kavuşacaktır Allah'ın izniyle.

Bu cümlelerden yola çıkarak, ahlâkî açıdan hedeflenen "müslüman insan" tipine ait şu özelliklerin de rahmetli hocamızda tecelli ettiğini görebiliriz:

Adaletli idi: Sınav kağıtlarını okurken hocamızın yaptığı puanlama, onun adaletinin en tipik örneklerindedir. Neredeyse her bir kelimeye bir puan tahsis ederdi; kendi ifadesiyle "teennî (acele etmeden, ağır ağır)" ile okurdu sınavları. Bazen şaka yollu olarak "hocam bu kadar kendini yorma; ver bir puan gitsin gobellere (gobel, Çorum'da "çocuk" amlamında kullanılan bir kelimedir)" derdim. "Öyle deme Kadirciğim. Zaten yükümüz ağır; bir de bundan dolayı hesap vermeyelim." derdi.

Doğru idi: Bütün davranışlarında ve beşerî ilişkilerinde istikâmet üzere idi. Gerek sözlerinde gerekse niyetinde doğru idi. Yalan söylemeyi beceremezdi; istese de beceremezdi. Yalan söyleme konusunda çok yeteneksizdi. "Doğruluktan ayrılmayın; çünkü doğruluk insanı iyiliğe, iyilik de cennete götürür. İnsan doğru olmaya ve doğruluğu aramaya devam ederse, sonunda Allah katında 'doğru/sâdik' diye kaydedilir. Yalandan sakınınız. Çünkü yalan, insanı günaha, günah da cehenneme sürükler. Kul yalan söylemeye ve yalan peşinde koşmaya devam ederse; sonunda Allah katında 'yalancı' diye kaydedilir." hadisinin yansımısını onun şahsında gayet net bir şekilde görebilirsiniz.

Güvenilir idi: Özellikle de sır saklama konusunda çok güvenilir biriydi. Asla gözünüz arkada kalmaz, "ağzını bıçak açmıyor." dercesine sır türünden emanetlerinizi muhafaza ederdi. Hocamızın bu yönünün birinci dereceden şahidiyimdir ben.

Sabırlı idi: Zaman zaman çok çabuk sinirlenip aniden parlayan birisi olmasına rağmen bazen öyle durumlar olurdu ki sanki sabır taşıydı rahmetli. "Lâ havle" çekip sabrettiğini yüzüne bakınca jest ve mimiklerinden anladınız hemen.

Cömert idi: Hele hele konu yardıma muhtaç olan bir öğrenci ise, kendisini listenin başında görürdük. "Millet kaç lira vermiş, bakayım da ben de ona

göre bir şeyler vereyim.” diye düşünmeden, elini cebine atıp gönlünden ne koparsa onu verirdi.

Anne ve babasına düşkün idi: Cuma günleri fakültemizin yanında pazar olurdu. Ev halkı hiç de kalabalık olmamasına rağmen arabasının bagajını tika basa doldururdu. “Hocam nedir bu vaziyet; seferberlik mi ilan edildi.” diye takılırdık kendisine arkadaşlarımızla. “Yok, henüz ilan edilmedi; ama eli kulağındadır.” diyerek latife ederdi. Çoğu zaman şahit olmuşuzdur, erzak dolu arabasıyla babaevi Ladik’e gittiğine.

Güleryüzlü idi: Hocamızı daha surati asık hiçbir zaman görmedik desek abartmış olmayız. İnsanlarla karşılaştığında tatlı tebessümüyle pozitif enerji verirdi.

Benim hocamızda gördüğüm “karakteristik” özelliklerinden birisi de “dominant” bir yapıya sahip olmasıydı. Evet; bu, tıpkı sözlükte kullanılan “çevresinde baskınlık oluşturabilen veya liderlik özelliği taşıyan” anlamında bir dominantlık idi. Kendisinin birtakım doğruları vardı. İkili üçlü görüşmeler sonucu alınacak kararlarda veya ortaya çıkacak kanaatte kendi görüşlerinin baskın bir şekilde görülmesinden çok hoşlanır; âdeta keyif alırdı. Kendisi Hadis anabilim dalı başkanımızdı. Birkaç kez bana teklif etmişti bu görevi. Fakat ben kabul etmeyip kendisinin devam etmesi hususunda ısrarlı davranmıştım. Aradan zaman geçip tekrar teklif edince, ben de ısrarımı tadında bırakmak amacıyla onu kıramadım ve başkan oldum. Anabilim dalı başkanı ben idim; ancak alınan kararların pek çoğundaki hâkim ton, onun istek ve görüşleriyle renklenirdi. Sonra da neşeli ve kendine güvenli bir biçimde tebessüm ederdi. Biz de “çilemizse çekeriz; kaderimizse gülüp geçeriz.” diyerek karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde ânın tadını çıkarmaya çalışırdık.

Mahmut hocamızın doktora tez danışmanlığını yaptığı iki arkadaşımız var. Bunlardan birisi Fatih Mehmet Yılmaz; Mahmut hocanın danışmanlığını yaptığı ilk doktora tezinin sahibi. Diğeri de Osman Aydın; rahmetlinin danışmanlığında yapılan ikinci ve son doktora tezini hazırlayan arkadaşımız. Fatih Mehmet Yılmaz, rahmetlinin vefatından üç ay sonra “doçentlik” ünvanını aldı. Osman Aydın ise Kurban Bayramı’ndan sonra, Ağustos ayının başlarında, Mahmut hocanın vefatından tam bir ay önce rahmetlinin danışmanlığında yaptığı doktora tezini savunarak “Doktor Araştırma Görevlisi” oldu ve yakın bir zamanda da “Doktor Öğretim Üyesi” kadrosuna atanacak inşallah. Ama hocamız bu günleri göremedi. Eğer görseydi, o anların dayanılmaz hafifliğini yaşarken keyiften dört köşe olurdu. Hadis anabilim dalında dört kişi idik; üçe düştük. Oluşan boşluk, zâhirde tek kişilik bir boşluktur; ama gerçekte, tonlar-

ca ağırlıkta bir boşluktur.

Şimdi sözü, rahmetli Mahmut hocanın ilk doktora öğrencisi olan Fatih Mehmet Yılmaz beye bırakalım:

Medeniyetimiz, ilmi en yüce merteye kabul etmiş, bu makama erişen kimseyi de “hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” beyanı ile yüceltmiştir. Bu dereceye ulaşmak ise belki bir ömür boyu çabalamayı ve bu uğurda gayret etmeyi, bir başka deyişle “her daim tâlip olmayı” gerektiren bir süreçtir. İnsanların başta anne-babası olmak üzere en yakınlarından başlamak üzere yaşadığı toplumun tamamına fayda sağlayan bir birey haline dönüşmesinin yollarından biri ve en önemlisi de ilme kapı aralamaktır. Ancak ilim, soyut bir kavram olup onun kisveye bürünüp hayat bulması, hatta diğer insanlara hayat vermesi ancak onu öğrenen ve hayatına aktaran bir âlim sayesinde mümkündür. İlme dair söz konusu bu düşüncelerimin tümü aynen, hatta daha fazlası kendisiyle doktora aşamasında tanışma ve talebesi olma imkânına kavuştuğum merhum Mahmut hocam için de geçerlidir. Zira kendisinden gerek doktora gerek sonraki her aşamada sürekli hadis ve ilimleri hakkında bilgi edinme imkânı bulmanın yanı sıra hayata dair de pek çok şey öğrenmişimdir. Nitekim ihtiyaç sahiplerini kollayıp gözeten ve bunun için elinden gelen imkânları seferber eden kişiliği herkesçe malumdur. “Bizim görevimiz sadece ders anlatmak değil, aynı zamanda derdi olanların derdini de dinlemektir.” ifadesiyle her zaman bu yöndeki babacan tavrını sergilemiştir.

Yaptığı her işi ciddiyetle icra eden, verdiği sözü vaktinde yerine getiren ve bugünün işini yarına bırakmayan bir ilim adamı görmek isteyenler, Mahmut hocada bu özelliklerin en âlâsını görebilirdi. Zira o, sünneti hayat modeli olarak gören ve yaşamını da bu doğrultuda düzenleyen bir yapıya sahipti. Ayrıca o, her olayda itidali elden bırakmayan, teenni ile hareketi Müslümanın şiarı kabul eden bir karakter sahibi idi. Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.

Son söz de Kavaklıoğlu hocanın danışmanlığında yapılan son doktora tezinin sahibi Osman Aydın kardeşimizin olsun:

Mahmut Kavaklıoğlu hocamız rahmet-i Rahmân’a kavuşmadan evvel de öğrenci arkadaşlarımız kendisi hakkında sorular yöneltirlerdi bana. O zaman da tek bir kelime üzerinden anlatırdım onu. Bu yüzden şimdi de aynısını yapmak istiyorum. Zira aklıma ilk o sözcük geliyor: “Duruş”. Odunun bile eğrisini istemeyen Yunus’un, mü’minin haksızlığa asla sabredemeyeceğine inanan Selahaddin’in,

Bir duruşu olmalı insanın;

Bir bakışı, bir anlayışı,

bir aşkı, bir davası olmalı

diyen Zarifoğlu'nun duruşu... Kendisini tanıdığım gündən bu yana Prof. Dr. Mahmut Kavaklıoğlu, hayata dokunan ve hayatına dokunduğu her insan karşısında sağlam bir duruş sahibiydi.

Derslere gösterdiği hassasiyette gördüm o duruşunu. Çok defa aracından inip odasına girmeden sınıfa geçtiğine tanık oldum; her dakikanın hak olduğu bilinciyle. Derse giriş anından çıkışına kadar takındığı tavır, hazırlanışı, saati geldiğinde önceliğin her zaman ders olması, hep o duruşun yansımasıydı.

Mahmut hocamızın sınavlara yaklaşımı beni başlı başına etkileyen ve yönlendiren hususlardan biri olmuştur. İmtihan sorularını özenle seçimi, soruları kendisi defaatle kontrol etmesine karşın en son benimle teker teker okuyarak hata ihtimalini istişare etmesi, kimsenin aklında bir soru işareti kalmaması ve daha da önemlisi bir haksızlık şüphesi doğmaması için soruları sınavdan onbeş dakika önce çoğaltması, öğrencilerin imtihan esnasında mağdur olmaları adına sınavın büyük bir kısmında koridorda dolaşarak kontrolde bulunması da aynı hassasiyetin dışı vurumuydu sanki. Hele ki hocamızın imtihanları değerlendirirken gösterdiği özeni öğrencilerimiz bilselerdi, herhalde aldıkları notlar için itiraz etmek akıllarına bile gelmezdi. Çok az hoca yarım puanı hesaba katar; ancak Mahmut hocamız çeyrek puanı dahi önemserdi. Her kağıdı iki sefer okur iki sefer puanlardı. Notları sisteme girdikten sonra iki sefer kontrol eder, en sonunda bir kez de benden rica ederdi.

Azminde gördüm duruşunu. Teze başladığım ilk andan savunduğum güne kadar yaklaşık otuz ay boyunca her hafta –ama her hafta– ilerleme durumumu anbean kontrol etti. Kendisi “tezini” değil “tezimizi” diyerek ne kadar sahiplendiğini ve bu işi ne kadar üstlendiğini hissettirirdi. Benim çalıştığım sahada ilk Türkçe eserleri kaleme alan başta İsmail Lütfi Çakan hocamız olmak üzere birçok isimle hususi görüşmeler ayarlayarak yönlendirmesi, bu sahiplenmenin basit tezahürlerinden biriydi sadece. Tez süresince “gece gündüz istediğin saat arayabilirsin” dediğinde, bunların beni teşvik edici cümleler olduğunu düşündüm. Ancak gündüz okuduğumuz metinle ilgili gece çok geç saatlerde beni arayarak aklına gelen tavsiyeleri iletmişti an, sözlerinde ne kadar da ciddi olduğunu görmüştüm. Çalışma benim açımdan bitmeye yaklaştığında ise “Hiçbir eser hatasız değildir Osmancığım. Amacımız bunu en aza indirmek. Bu sebeple; en az üç sefer, birlikte, kelime kelime okumadan çalışmanın bittiğini söyleyemem” şeklinde bir uyarıda bulunduğunda, bunun

da mübalağalı bir yönlendirme olduğunu düşünmüştüm. Ancak Ramazan ayı boyunca tervihın ardından başlayarak, sahur vaktine kadar yaptığımız ve bir gün dahi aksatmadığımız okumalar neticesinde anladım ki o bu konuda çok ciddiye. Neticede ise üç değil dört sefer okumuştuk. Baştan sona kadar, hem de kelime kelime... Elbette bunlar benim yaşadıklarımın sadece birkaç kk rnek. Onunla alışma fırsatı yakalamış her ğrenci de aynı şeyleri düşünecektir, buna eminim.

Tebessmnde gördüm o duruşunu. Mahmut hocamız sizin saygınız lsnde ciddiye. Ama yeri geldiğinde yüzünüzü güldürmeyi de bilirdi. Bir defasında kendisine genel olarak geceleri ders çalıştığımı söylemiştim. O da gece yapılan çalışmalarda dikkat dağınlıklığı daha fazla olacağından hata ihtimalinin de artabileceğini söylemişti. Hocamızın bu uyarı ve hatırlatmalarına rağmen ben yine de aynı şekilde çalışmalarıma devam etmeyi tercih etmiştim. Bir metin değerlendirmesi esnasında birkaç hata üst üste gelince hocamız, her zaman yaptığı gibi başını odasının sol tarafta bulunan penceresine doğru çevirdi ve bir müddet sessiz kalmasının ardından: "Sanırım bunlar, gece yazılan metinler zümresinden. Değerise, normal kafayla bu ifadeleri yazabilmek meziyet ister." diyerek hem beni güldürmüş hem de tabiri caizse aba altından sopa göstererek çalışma sistemime bir göndermede bulunmuştu.

Kısacası Prof. Dr. Mahmut Kavaklıoğlu hayatın her alanında duruş sahibi bir hocamızdı. Onun neye nasıl tepki vereceğini bilirdiniz. Kızacağı ya da memnun olacağı şeyleri önceden kestirmek zor değerildi. Böyle olabilmek kolay değerildi ama o, bunu öyle gösterirdi. Kendisine Allah'tan rahmet diliyor ve şu sözlerle veda etmek istiyorum:

Sözü ruhuma iz, sktu feyizdi

İlim yolumun taşını elleriyle dizdi

Yrdm, önümde o varken rahat

Benden kabahat, ondan hoş nasihat:

"İçin ucundan değeril, hep sıkıca tut"

"Ayakların sağlam bassın yekvücut"

"Doğruyu, doğru anda hem doğru yerde

Söyle ki değereri olsun sinelerde"

Daha pişmeden, beni firakı yaktı

Ham kaldım, oysa ki meyvem olacaktı.